

Magyar Köztársaság Nagykövetsége
Kereskedelmi Osztály
Wydział Handlowy
Ambasady Republiki Węgierskiej

Összefoglaló a lengyel gazdasági élet és a magyar-lengyel gazdasági

kapcsolatok néhány eleméről

2005. december

1. A lengyel gazdaság 2004. és 2005. évi helyzete, várható jövőbeni alakulása

1.1. Főbb makrogazdasági mutatók és gazdasági folyamatok

2004-ben a lengyel gazdaság a vártnál is sikerebb, a rendszerváltás utáni legjobb eredményeket hozó évet zárt. A GDP bővülése 5,3 %-ot tett ki. A növekedés kiugróan magas volt az év első felében, később az „EU-impulzus” mérséklődésével visszafogottabbá vált. A fejlődés motorja az export volt. A kivitel- és a belföldi értékesítési lehetőségek révén az ipari termelés 12,3 %-kal növekedett a munkatermelékenység 12,8 %-os, a reálbérek 0,8 %-os emelkedése mellett.

A növénytermesztés 16,8 %-os növekedése - az állattenyésztés 2,7 %-os visszaesésével - a mezőgazdaság teljesítményének 7,6 %-os bővülését eredményezte. Az élelmiszer export kimagaslóan - 30,5 %-kal - bővült.

A gazdasági fejlődést viszonylag alacsony infláció, valamint a kereskedelmi és a folyó fizetési mérleg kedvező alakulása kísérte.

A 2004. évi FDI beáramlás a PAIIZ Lengyel Információs és Külföldi Befektetési Ügynökség adatai szerint 7,86 Mrd USD szinten alakult. Az év végére az FDI kumulált értéke 85 Mrd USD-t ért el.

2005. eddigi időszakában a GDP negyedévről-negyedévre gyorsuló ütemben bővült és a III. negyedévi 3,7 %-os fejlődése éves szinten 3,4-3,5 %-os növekedését valószínűsíti. Az erős zloty ellenére **a gazdaság motorja továbbra is az export**, de egy visszaesés után a beruházások felfutása is mind jelentősebb hajtóerőt képvisel.

Az ipari termelés az első negyedévi mélypontot követően a III. negyedévben már 4,2 %-kal volt magasabb az egy évvel korábbinál, az építőipar pedig kiemelkedően teljesít.

A privatizációs bevételeknek a tervezettől való elmaradása ellenére az ez évi FDI beáramlást 10 Mrd USD feletti összegre prognosztizálják.

A munkaerő piaci helyzet folyamatosan javul, az infláció 1,6 % körül alakul, a munkabérek mérsékelten emelkednek.

1.2. Gazdaságpolitika, kereskedelempolitika

2004-ben a kormányzat számos intézkedést hozott a vállalkozási környezet javítása, liberalizálása érdekében (törvény készült a gazdasági tevékenység szabadságáról).

A társasági adó 19 %-ra való csökkentésén túlmenően a vállalkozási szabadság bővítése, az egyablakos cégalapítási rendszer fokozatos bevezetése csökkenti a bürokratikus akadályokat és a korrupció lehetőségét, a cégbírói és földhivatali informatizáció javítja az információhoz való hozzáférést. A munkatörvénykönyv liberalizálása lazította a munkajogi kööttségeket és korlátozta a szakszervezetek „hatalmát”. Bizonyos előrelépés történt a bíróságok munkájának javítása terén is.

A külföldi működő tőkebefektetéseket különböző adókedvezményekkel és közvetlen pénzügyi támogatásokkal ösztönzik. Az export promóciójának állami támogatása a GVOP 2.2.2 keretében valósul meg. Részben állami szerepvállalással való biztosítását az Exporthitelbiztosító Társaság végzi.

Az új kormány gazdaságpolitikájának is fő célja a gyors és kiegyensúlyozott fejlődés biztosítása, a versenyképesség növelése, az infláció alacsony szinten tartása és a munkanélküliség csökkentése.

Várható, hogy többek között az adópolitika terén 2006-2007-ben jelentős változások lesznek.

1.3. Külgazdasági kapcsolatok

Áruforgalmi adatok szerint 2005. I-IX. hónapban - az egy évvel korábbi időszakhoz képest - **a lengyel export EUR-ban számolva 18,5 %-kal, az import 10,5 %-kal növekedett.** A mérleghiány 6,7 Mrd EUR-ra csökkent a tavalyi 9,2 Mrd EUR-ról.

Lengyelország legfontosabb kereskedelmi partnere az EU, az export kb. négyötöde az EU tagállamokba irányul és onnan érkezik az import kb. kétharmada. Legnagyobb kereskedelmi partnere 1990 óta Németország.

A külgazdasági kapcsolatok fejlesztése terén Lengyelország fokozott figyelmet fordít Japánra, Dél-Koreára, Kínára, Indiára, az arab országokra, valamint az USA-ra.

A lengyel export termékek versenyelőnye elsősorban az uniós szintnél alacsonyabb ár.

2. Lengyelország külgazdasági kapcsolatainak jogi szabályozása, intézményrendszere

2.1. Az export és az import szabályozása

A külgazdaság a gazdasági és munkaügyi miniszter hatáskörébe tartozik. Az Európai és Multilaterális Kapcsolatok Főosztályának feladatköre az Európai Unió tagországaival folytatott együttműködés és Lengyelország érdekeinek védelme az EU intézményeiben és a tagországok viszonylatában.

2004. május 1-től Lengyelország az EU egységes piacon belül vám és adminisztratív korlátok nélkül bonyolítja az árucserét. Átvette a harmonizált uniós Intrastat áruforgalmi adatszolgáltatási, az ÁFA-bevallási, ill. ÁFA-adóalanyisági, a jövedéki, az áru megfelelőség tanúsítási, a kereskedelmi mennyiségre vonatkozó, a közösségi közvetlen exporttámogatási, az export promóciós, a piacvédelmi, a tenderezési jogi szabályozási rendszert.

Az EU-n kívüli országok viszonylatában az árubehozatal és az árukivitel a közösségi kereskedelempolitika hatálya alá tartozik, az EU által kötött kereskedelmi, ill. szabadkereskedelmi megállapodások érvényesülnek. Az ipari termék forgalomra a Gazdasági és Munkaügyi Minisztérium Forgalomigazgatási Főosztálya adja ki az engedélyeket. Az agrár-élelmiszeripari termékek vonatkozásában az Agrárpiaci Ügynökség illetékes.

A szeszesitalok és a dohányárúk csak zárjeggyel hozhatók forgalomba. Többek között ezeknek, mint közösségi szinten harmonizált jövedéki termékeknek és a nem harmonizáltak közé tartozók (pl. gépkocsik, nemes szőrméből készült termékek, egyes kozmetikai termékek, stb.) esetében a kijelölt vámhivatalok illetékesek a jövedéki adó beszedésére és a zárjegyekkel kapcsolatos tevékenységre.

2.2. A pénztőke műveletek, a lengyel tőkeexport és a lengyelországi működő tőkebefektetések szabályai

Az Európai Gazdasági Térség (EGT), valamint az OECD tagországokkal a tőke- és a fizetési műveletek teljesen liberalizáltak.

Az EGT-n belüli külföldiek a nemzeti elbánás feltételei mellett valósíthatnak meg beruházásokat és folytathatnak gazdasági tevékenységet Lengyelországban. Az EGT-n kívüli cégek csak négy társasági formát (betéti társaság, betéti részvénytársaság, Kft. és Rt.) választhatnak. A gazdasági tevékenység folytatása csak szűk körben kötött koncesszió vagy engedély kiváltásához.

Az FDI-beáramlás az ésszerűség határain belül EU-konform módon köztámogatással ösztönzött. Társasági és ingatlanadó kedvezményeket garantálnak a Speciális Gazdasági Zónákba települt cégeknek a zónák fennállásáig (max. 2015-17-ig). A zónákba 2005-től szolgáltató központok is telepíthetők. A zónákon kívül a befektetőket a GVOP 2.2.1. keretében pályázható közvetlen pénzügyi támogatással, valamint a munkahely-teremtési és a munkaerő képzési dotációkkal ösztönzik.

Az önkormányzatok is egyre aktívabbak a befektetők becsalogatása és kiszolgálása terén (pl. ingatlan adó kedvezmény nyújtása, a dolgozók beiskolázási költségének átvállalása, az infrastruktúra kiépítése, a beruházókat kiszolgáló szakemberek foglalkoztatása), együttműködve a PAIIZ állami befektetési ügynökséggel.

A beruházások kölcsönös elősegítése és védelme, a kettős adóztatás elkerülése a legtöbb országgal - Magyarországgal is - egyezményben szabályozott.

3. Lengyelország kereskedelmi és üzleti kultúrája

3.1. Fizetési feltételek és fegyelem

A nagy piaci verseny kikényszeríti a halasztott fizetést, de ezt csak fokozatosan és korlátok között ajánlatos elfogadni. Különösen az új kapcsolatoknál tanácsos a partner több irányú leellenőrzése (céginformációs irodával és/vagy más módon), a rendszeres (személyes) kapcsolattartás és adott esetben a késedelem nélküli behajtás.

A legnagyobb kockázatot a közsféra (pl. egészségügyi-, oktatási intézmények) hordozza, mivel e körben a pénzbehajtásra gyakorlatilag hiányoznak a jogi eszközök.

Nagyobb üzlet esetén ajánlatos fontolóra venni a követelés biztosítását az erre szakosodott intézményeknél.

3.2. Banki és egyéb szolgáltatások Lengyelországban

A lengyel bankhálózat 63 kereskedelmi bankja közül a jelentősebbek nemzetközileg minősítettek, szolgáltatásaik európai színvonalúak. A multinacionális bankok és üzleti szolgáltatók közül egyre több Lengyelországban és Magyarországon is jelen van, működésükben azonban eltérések lehetnek.

Rendelkezésre áll minden egyéb (jogi tanácsadói, adószakértői, könyvelői, befektetés tanácsadói, ingatlan ügynökségi, hitelbiztosítási, partnerkeresési, céginformációs, fejtudás, marketing és promóciós-reklám, piackutatási-piacelemzési, szállítási-szállítmányozási, kiállítás/rendezvény szervezési, stb.) szolgáltatás.

A PAIIZ Lengyel Információs és Külföldi Beruházási Ügynökség főképp a bejövő FDI körében végez információs és kapcsolatszervező tevékenységet. Új honlapja jól áttekinthető és kimerítő gazdasági-beruházási információkkal szolgál (www.paiz.gov.pl).

3.3. Cégalapítás

A vállalat alapítást szabályozó Kereskedelmi Társasági Kódex Rt. és Kft., ill. Kkt., Bt., partnertársaság és betéti részvénytársaság létrehozását teszi lehetővé. Az Európai Gazdasági Térség országaiból származó befektetők nemzeti elbánásban részesülnek. (A harmadik országból származóknak csak Rt., Kft., Bt. és betéti részvénytársaság alapítása megengedett.) A legnépszerűbb társasági forma, a Kft. alapításához az előírt tőzstőke 50.000 PLN.

2005. május 19-től Lengyelország honosította az uniós előírásokat a határon átnyúló részvénytársasági tevékenységhez alapítható Európai Társaság (Spółka Europejska-SE), valamint az Európai Gazdasági Érdekegyesítő Csoport / Európai Gazdasági Egyesülés (Europejskie Zgrupowanie Interesów Gospodarczych – EZIG) vonatkozásában (kihirdetve: Dz.U. 2005/62. sz. 551. tétel).

Az Európai Gazdasági Egyesülés (EGE) a kis- és közepes cégeknek (Kkt., Bt., Kft.) pl. nemzetközi kooperáció folytatása céljából történő szövetkezetszerű egyesülésére ad majd lehetőséget. Legalább két EU tagország cégeinek kell összekapcsolódnia és az eredeti profillal azonos tevékenységet folytatnia. A jogi kereteket az EK Tanácsnak az EGE alapszabályáról rendelkező, 2006. augusztus 18-tól hatályos 1435/2003/EK sz. rendelete adja.

Az ET-t a részvénytársaságra, az EGE-t a közkereseti társaságra érvényes elvek szerint jegyzik be a cégjegyzékbe.

Lehetőség van vállalati képviselő és fiókroda nyitására, valamint nemzeti elbánás szerint egyéni vállalkozás alapítására is.

4. A magyar áruk és a vállalkozások lengyel piaci helyzete

Magyarországot és Lengyelországot gazdasági szempontból (is) stratégiai érdekek fűzik össze. **Magyarország számára Lengyelország a legnagyobb közép-kelet európai kereskedelmi partner, 2004-ben Magyarország 10. legnagyobb export piaca volt, a beszerzések szempontjából pedig a 8. legjelentősebb.** Exportunkból 2,8 %-kal, importunkból 3,3 %-kal részesedett. A multinacionális cégek régiókra koncentráló piaci és beruházási politikája, valamint a közös EU-tagság is a forgalom növekedésének irányába hat. A kétoldalú forgalom 1993 és 2004. között USD-ben számolva több mint tizenegyszeresére növekedett.

A 2004. évi árucseré – 38,2 %-os növekedés révén – 2.841 M EUR-t tett ki, ezen belül a magyar export értéke 1.279 M EUR volt. A kétoldalú forgalom növekedése mindkét országban jelentősen meghaladta a külkereskedelem átlagos dinamikáját.

A 2005. január-szeptember időszakra vonatkozó áruforgalmi adatok a kétoldalú árucseré továbbra is igen gyors bővülését mutatják. A magyar export 1.217 M EUR-t ért el, míg az import 1.408 M EUR-t.

Kivitelünk USD-ben számolva majdnem 38 %-kal, behozatalunk 29 %-kal bővült. Lengyelország hazánk 8. legnagyobb piaca és 8. legjelentősebb beszerzési forrása volt az év első 9 hónapjában. Figyelemre méltó, hogy kivitelünk 3,4 %-a jutott Lengyelországba.

Az árucserén belül mindkét irányban 10 % körüli az agrárium és 90 % az ipari termékek részesedése.

A magyar áruk és cégek közül csak néhány tekinthető az adott piaci szegmens legalább számottevő szereplőjének (TVK, Richter Gedeon, ill. a magyar borok, vegyi anyagok, járműipari részegységek), de a magyar termékek, cégek és márkák jól ismertek és elismertek Lengyelországban. Az EU-hoz való csatlakozás után erősödött a korábban is éles piaci verseny, bővült a kínálat és a kereslet.

4.1. Fontosabb üzleti kapcsolatok

Jelentős fluktuáció mellett 2.000-3.000 magyar és ugyanennyi lengyel (döntő többségében közepes, kicsi, sőt mikro) vállalkozás üzletei biztosítják az évről-évre növekvő áru- és szolgáltatás cserét. A forgalmi érték meghatározó része azonban a megtelepedett nemzetközi konszernekhez, ill. ezeknek az országainkban alapított cégeihez, leányvállalataihoz kötődik. Több területen (mindenekelőtt a járműiparban és a vegyiparban) igen eredményes a gyártási/kereskedelmi együttműködés.

A kapcsolatok, az együttműködési formák folyamatosan bővülnek, változnak, növekszik a közvetlen piaci jelenlét valamilyen formáját, ill. befektetéseket megvalósító vállalatok száma.

4.2. Konjunkturális és stratégiai lehetőségek, várható tendenciák

Lengyelországot közelsége, nagysága, hasonló üzleti kultúrája és gazdaságának sok szempontból komplementer jellege, a globalizáció régiókat érintő fejleményei és EU-beli partnerségünk Magyarország stratégiai gazdasági-kereskedelmi partnerévé teszi. A gyors gazdasági fejlődés, az EU tagságunk nyújtotta kedvezőbb, feltételek és bővülő lehetőségek a növekvő konkurencia mellett is komoly esélyeket teremt a beruházási-iparellátási javakat, fogyasztási cikkek, úgyszintén a szolgáltatásokat exportáló magyar vállalatoknak.

Vállalatainknak komoly perspektívákat biztosíthatnak a tervezett nagy infrastrukturális beruházások (autópálya és lakásépítés, környezetvédelmi fejlesztések, stb.).

Különösen a nagy cégek körében egyre gyakoribb, hogy a másik országban megnyert tender kivitelezésére (pl. építőipar) a helyi szakmunkásokat, szakértőket bízza meg.

Különösen a régiós szerepre törő magyar „minimultik” számára Lengyelország szinte kihagyhatatlan beruházási terep. A még tartó privatizációs folyamatba való bekapcsolódás is komoly piaci esélyeket adhat a magyar cégeknek.

4.3. Külkereskedelmi forgalom árucsoportjaiban a kereslet, a kínálat, az árak és egyéb üzleti feltételek alakulása

A kereslet és a kínálat egyaránt hatalmas és igen diverzifikált Lengyelországban. A fogyasztói árak a magyarországihoz hasonlóak, vagy valamivel alacsonyabbak jelenleg.

A kétoldalú forgalomban a mezőgazdasági-élelmiszeripari termékek köre (és értéke) a változó mennyiségű árualapok, és az országainkban megtelepedett multinacionális cégek piacpolitikájától függően kisebb mértékben bővíthet, bár a feldolgozott termékek, és pl. az egészséges táplálkozást szolgáló áruk, valamint a hungaricumok növekvő szállítására komoly lehetőségek vannak.

A forgalom bővítésére az ipari termékek, különösen a már hagyományosnak tekinthető vegyipari-, műanyag- és gumiiipari termékek, a gyógyszerek, a járműipari részegységek (a globalizáció nyújtotta ipari kooperációk, beszállítások révén), valamint a csomagoló ipari termékek, az energetikai és környezetvédelmi berendezések nyújtanak számottevő lehetőségeket. Esély van a szolgáltatások (ezen belül kiemelten a logisztika) terén való hosszú távú, eredményes kapcsolatokra és új, nagy hozzáadott értéket képviselő szellemi termékek (ITC szektor, megújuló energiaforrások, környezetvédelem, orvostechológia) kapcsán a technológia csere bővítésére, a kutatásban és az innovációban való együttműködésre.

Az együttműködési formákat tekintve elengedhetetlen a közös vállalkozásokban, konzorciumokban való szerepvállalás bővítése, többek között az EU tendereken való induláshoz, privatizációs tranzakciókhoz és a régiós terjeszkedéshez.

Az EU csatlakozással járó könnyítések mind több közepes és kisebb vállalkozást bátorítanak a külpiacok kipróbálására.

A minőségben és árban versenyképesnek tartott termék esetén is elengedhetetlen a piac előzetes átfogó felmérése, elemzése, majd a jól átgondolt, intenzív, szinte kivétel nélkül komoly pénzügyi és szellemi befektetéssel járó marketing munka. Tartós jelenlétet, eredményt csak a piac és a konkurencia ismeretével, jó ár-értékarányt hordozó termékekkel, a piaci rések gyors kihasználásával lehet elérni.

A marketing munkának folyamatosnak kell lennie, ápolva a kapcsolatokat, keresve az újabb és újabb partnereket. Nélkülözhetetlen a kiállításokon, üzleti rendezvényeken való részvétel, legalább látogatóként, ezzel is mutatva az elkötelezettséget a piac és a már meglévő, valamint a potenciális partnerek irányába.

A lengyel vállalatok részéről nagy az érdeklődés élelmiszerek, bútorok és ruházati termékek magyar piaci elhelyezése iránt. Megerősíti ezt a magyarországi szakvásárokon való központilag támogatott részvételük is (Foodapest, Bútorvilág, BNV).

5. A lengyel befektetők magyarországi tevékenysége, törekvései, megvalósult befektetései

A lengyel cégek többsége Magyarországon – hasonlóan más országbeli törekvéseikhez – áru (agrártermékek, járművek, gépek, berendezések és alkatrészeik, orvosi műszerek, stb.), illetve szolgáltatás (idegenforgalom, szállítmányozás, munkaerő közvetítés, stb.) exportjuk–importjuk bonyolítására vagy logisztikai támogatására (raktárbázisok) hoznak létre vállalkozásokat, de vannak banki (a BRE Bank a Magyar Faktor 50 %-os tulajdonosa) és termelő befektetések is (Bella Hungaria, Polmetal Pruszynski, Maspex). **A magyarországi lengyel investíciók 600-700 M EUR-t is elérhetnek, melyből mintegy 40-50 M EUR-t tehetnek ki a működő tőke befektetések.**

2004-ben figyelemre méltó eredményeket hozott a magyar piacon több mint 10 éve jelen levő Maspex, mely kb. 33 millió USD-ért megvásárolta a nyárlőrinci Olimpos-Top Kft-t, ill. az annak tulajdonában volt gyümölcsle gyártó üzemet, gyümölcsöskerteket, raktárakat, szállítóeszközöket.

A lódzi KAN cég Pécssett nyitotta meg második magyarországi ruházati boltját (Tatum), melyre kb. 150 ezer USD-t fordított. A hasonló profilú gdanski LPP Budapesten és szintén Pécssett nyitott újabb kereskedelmi egységeket (Reserved), melyek kb. 800 ezer USD befektetést igényeltek. 2004. decemberében bevezették a Varsói Értékpapír Tőzsdére a Borsodchem és a MOL részvényeit. A lengyel befektetők érdeklődése felfokozott volt és becslések szerint több mint 450 ezer USD-t fektettek a két magyar cégbe. A tevékenységét 2004-ben megkezdett WizzAir-ban is van néhány százezer USD lengyel tőke és a Kulczyk Holding majd 170 millió USD-ért a MOL 2 %-os részvénytárcáját szerezte meg a budapesti tőzsdén.

6. A magyar befektetők lengyelországi tevékenysége, a tőke kivitel mértéke, eredményei, várható tendenciák

A magyar cégek befektetői aktivitása folyamatosan erősödik az árucseré gyors ütemű bővülése révén. A befektetés célja legtöbbször az elért piaci pozíciók megtartása vagy a piacra való bekerülés, ill. az „uniós vérkeringésbe” való bekapcsolódás.

Többéves kereskedelmi kapcsolatok alapozták meg pl. a Richter Gedeon, a Globus, valamint a Jeans Club befektetési döntését. A Fotex viszont számottevő előzmény nélkül vásárolt optikai üzlethálózatot.

A Dunapack zöldmezős beruházást valósított meg. A Richter Gedeon, az Egis és BorsodChem a privatizáció keretében szereztek érdekeltséget.

Termelő beruházás pl. a Dunapack, az Eco-Pak-Ir, a Richter Gedeon, az Egis, a Globus, a Nordénia. Kereskedelmi-szolgáltató profilú projekt többek között a Fotex, a Jeans Club, a Demko Feder, a MOL, a Keeway Motor. Az ingatlan hasznosítás területét képviseli a TriGránit, a logisztikát a WizzAir, a VBP/Waberer, de jelen van a vendéglátás is. A PKO Bank papírjai iránt a tőzsdei bevezetésekor rendkívül nagy volt a magyar érdeklődés.

Összességében a Lengyelországba kivitt magyar tőke 350-500 millió euróra-re tehető, de még becsülni is nehéz a pl. a MOL lengyelországi befektetéseit és a PKO Bank magyar tulajdonban lévő részét.

A közeli és a távolabbi jövőben is a lengyelországi magyar beruházások számának és értékének bővülését lehet prognosztizálni. A korábban már említett tényezők mellett ehhez alapot adnak a már létező projektek bővítésére irányuló tervek (TriGránit, VBP/Waderer) és kötelezettségvállalások, valamint az új investíciós szándékok.